

T.C.

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği – Bilgi Edinme Birimi

7/12873

Sayı : B.18.0.BHİ.0.00.00/610.01-485
Konu : Yazılı Soru Önergesi

30.../4/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : Başbakanlığın 09.03.2010 tarih ve B.02.0.KKG.0.12-1076 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan, Batman Milletvekili Ayla Akat ATA' nın, 7/12873 esas sayılı yazılı soru önergesi Bakanlığımızca incelenmiş olup, cevabi yazımız ilişikte gönderilmektedir.

Arz ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Bakan

EK
Cevabi yazı (3 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

Bilgi:
Başbakanlık

**BATMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYLAK AKAT ATA' NIN
7/12873 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ HAKKINDA
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NIN CEVABI**

SORU 1. Bugüne kadar Türkiye'de küçük ve büyük toplam kaç baraj inşa edilmiştir? Şuanda kaç baraj inşa halindedir? Barajların kaç Devlet Su İşleri'ne (DSİ), kaç başka kurum ve şirketlere aittir?

CEVAP 1. DSİ Genel Müdürlüğünce bugüne kadar 253'ü baraj, 424'i gölet (alçak baraj) olmak üzere toplam 677 adet depolama tesisi inşa etmiştir. Şuanda 53'ü baraj, 106'sı gölet (alçak baraj) olmak üzere toplam 159 adet depolama tesisi inşa halindedir.

SORU 2. Bugüne kadar Türkiye'de kaç Hidroelektrik Santral (HES) kurulmuştur? Şuanda kaç Hidroelektrik Santral (HES) inşa halindedir? Bu Hidroelektrik Santrallerin mülkiyeti ve işletmesi kime aittir?

CEVAP 2. Mart 2010 itibariyle işletmeye açılan 221 adet HES tesisi bulunmaktadır. İnşa halinde 147 adet HES inşa edilmektedir. HES' lerin tamamının mülkiyeti devlete ait olup "4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu" kapsamında bulunmaktadır.

SORU 3. Bugüne kadar barajlardan ve Hidroelektrik Santral projelerinden etkilenen kişi sayısı kaçtır? Etkilenen kişilerden kaç yerleşim yerini terk etmek zorunda kalmıştır? Kaçının toprak ve ev mülkiyetinde kısmi kamulaştırma uygulanmıştır? Kaç kişi devlet eliyle yeni bir yerleşim yerine yerleştirilmiştir? Tazminat bedelini alarak kendisi yeni bir yerleşim yerine yerleşen kişi sayısı kaçtır?

SORU 4. Baraj ve Hidroelektrik Santral projeleri sonucu toprağı ve mülkiyeti bulunmayan kişiler yeniden yerleşim sürecine dahil edilmiş midir? Yeniden yerleşim sürecine dahil edilmemiş iseler bu durum kabul edilen uluslararası standartlara ve sürdürülebilir anlayışa uygun mudur?

SORU 5. Tek tek hangi baraj ve HES projelerinden kaç kişinin yeniden yerleştirildiğini ve kaç kişinin kısmen etkilendiğini belirtebilir misiniz?

SORU 7. Yakın bir süreçte ülkemizde geçerli olan ve var olan yaşam seviyesinin korunmasını garanti edemeyen yeniden yerleşim yasaları, Dünya Bankası ve OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)'nin yeniden yerleşim yasalarıyla uyumlu hale getirilmesi planlanmakta mıdır?

CEVAP 3,4,5,7. 5543 sayılı İskân Kanununun 12 inci maddesine göre; taşınmazları kamulaştırılanların iskân çalışmaları hak sahipliği duyurusu neticesinde belirlenen hak sahiplerinin tercih ettikleri iskân seçeneklerine göre gerçekleştirilmektedir.

Özellikle 2006 yılından itibaren Avrupa Birliği Uyum Yasaları sürecinde baraj projelerimizden etkilenen insanların iskânını belli bir etüt, planlama, uygulama ve izleme süreçleri doğrultusunda gerçekleştirmek için "Yeniden Yerleşim Eylem Planları" yapılmaktadır. Bunun en iyi örneği Ilısu Barajı ve HES Projesi ile Yusufeli Barajı ve HES Projesi için hazırlanan yeniden yerleşim eylem planlarıdır.

SORU 6. Türkiye'de kaç tane sit alanı baraj sularının altında kalmıştır? Bu sit alanları nelerdir?

CEVAP 6. Köprü Barajı; Adana- Kozan İlçesindeki arkeolojik sit alanı, Batman Barajı; Batman-Kozluk İlçesindeki arkeolojik sit alanı, Atatürk ve Birecik Barajları; Şanlıurfa'daki toplam 34 taşınmaz kültür varlığı, Malatya Karakaya Barajı; 4 adet höyük sular altında kalmıştır.

SORU 8. Hidroelektrik Santrallerin kurulduğu akarsularda, yataktan akan suyun yüzde kaç kanal veya tünellerle Hidroelektrik Santrallere aktarılmakta ve yüzde kaç yatakta bırakılmaktadır?

CEVAP 8. 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca; doğal hayatın devamı için mansaba bırakılacak su miktarı projeye esas alınan son on yıllık ortalama akımın en az %10 u olacaktır. Nehirde son on yıllık ortalama akımın %10 undan daha az akım olması halinde suyun tamamı doğal hayatın devamı için mansaba bırakılacaktır. Ayrıca, yapılacak bilimsel çalışmalar neticesinde doğal hayat için dere yatağına bırakılacak su miktarı artırılabilir.

SORU 9. DSİ veya başka kuruluş ve şirketler, var olan ve inşası süren projelerin dışında gelecekte toplam kaç tane baraj ve Hidroelektrik Santral projesi planlanmaktadır? Planlanan tüm baraj ve Hidroelektrik Santral projeleri hayata geçirilirse, ülkemizde doğal akışına dokunulmayan akarsu (yıllık ortalama debisi en az 0,5 m³ saniye olanlar) kalacak mıdır?

CEVAP 9. "4628 sayılı Enerji Piyasası Kanunu" kapsamında özel sektör tarafından başvurusu yapılan 1.300 civarında projenin yapımı planlanmaktadır.

SORU 10. Uzun bir süredir işletilen barajlar arasında artık ekonomik olarak işletilemeyecek barajlar, hacminin dolması veya başka nedenlerden dolayı var mıdır? Ankara'daki Çubuk Barajı böyle bir durumla karşı karşıya mıdır? Elazığ ilindeki Keban barajı hacminin dolum oranı ne düzeydedir ve Keban Barajı'nın tahminen daha kaç yıl ekonomik olarak işletilmesi planlanmaktadır? Şanlıurfa ilindeki Atatürk Barajı hacmi dolum oranı ne düzeydedir?

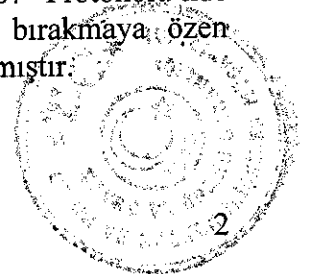
CEVAP 10. Ülkemizde hacminin dolması veya başka sebeplerden dolayı ekonomik olarak işletilemeyecek baraj bulunmamaktadır. Ancak, Çubuk I Barajı yerleşim yeri içerisinde kalması, ayrıca çevresel kirlilik ve rusubatla dolması sebebiyle rekreasyon maksatlı kullanılmaktadır.

Keban Barajı ile alakalı yapılan tespitlere göre, barajın rusubatla dolması açısından daha çok uzun süre çalışacağı belirlenmiştir. Atatürk Barajı ise işletmeye yeni açıldığı için ve menbaında depolama hacmi büyük olan barajların olması sebebiyle rusubatla dolması söz konusu değildir.

SORU 11. Fırat nehrinin yıllık ortalama debisi barajların inşaatından önce (1973'e kadar) Suriye sınırında ne miktardaydı? Birecik barajının 2000 yılında su tutmasından sonra yıllık ortalama debisi ne düzeyde olmuştur? Atatürk ve diğer Fırat barajlarından Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında sulama amaçlı 1995 ile 2009 arası yıllık olarak toplam ne kadar su alınmıştır? Bu bölgede uzun vadeli sulama projelerine yıllık ne kadar su verilmesi planlanmaktadır? Suriye'ye verilen en az 500 m³/saniye su miktarında kısa veya uzun vadeli bir değişiklik planlanmakta mıdır?

CEVAP 11. Fırat Nehri üzerinde barajlar inşa edilmeden önce mevsimsel ve yağışlara bağlı olarak çok düzensiz bir şekilde komşu ülkelere su verilmekte iken, barajların inşasından sonra mansapta yer alan komşu ülkelere daha düzenli su verilmeye başlanmıştır. Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında sulama maksatlı olarak, 1995-2009 yılı arası çekilen su miktarına oranla yıllık bazda çekilen su miktarı yaklaşık ortalama 1.3 milyar m³/yıl'dır.

Ayrıca, ileriki yıllarda gelişen ve değişen sahalara göre sulanacak sahaların miktarı artırılabilir. Türkiye, hidrolojik şartlar uygun olduğu sürece, 1987 Protokolü'nde öngörüldüğü şekilde, Suriye'ye sınırdan aylık ortalama 500 m³/s su bırakmaya özen göstermektedir. Verilecek su miktarı konusunda Suriye ile anlaşma yapılmamıştır.

SORU 12. *Dicle nehrinin Irak sınırında resmi bilgilere göre yıllık debisi 520 m3/saniye düzeyindedir. Dicle nehri üzerinde planlanan tüm baraj, HES ve sulama projeleri uygulandıktan sonra GAP çerçevesinde sulama amacıyla ne miktarda suyun yıllık olarak alınması ve orta-uzun vadeli olarak Irak'a saniyede yıllık ortalama hangi miktarda su verilmesi planlanmaktadır?*

CEVAP 12. Dicle Nehri ve yan kolları üzerinde yapımı planlanan baraj, HES ve sulama projelerine ilişkin çalışmalar devam ettiğinden, nihai durumda ne kadar su kullanılacak ve ne kadarını sınırda bırakılacağı henüz netleşmemiştir.

SORU 13. *Şırnak ve Hakkâri illerinde II yeni baraj projesinin sınıra yakın bölgelerde yapılmaya başlandığı doğru mudur? Bu projelerin elektrik üretimi, içme suyu, sulama veya başka hangi amaçlarla planlanmaktadır? Bu projelerin tek tek maliyetleri belirlenmiş midir? Saptanmışsa maliyet nedir? Bu projelerin acele bir şekilde ve Çevre Etkileme Değerlendirme (ÇED) süreci uygulanmadan ihaleye açıldığı doğru mudur? Bu projeleri hangi şirketler uygulayacaktır veya uygulaması planlanmaktadır? Bu projeler için Çevre Etkileme Değerlendirme (ÇED) sürecinin uygulanmamasının gerekçesi nedir?*

CEVAP 13. Söz konusu barajlar Dicle-Fırat Havzasının su kaynaklarından faydalanmak üzere enerji, taşkın koruma, içme ve kullanma suyu, tarımsal sulama ve yöre halkının sosyo-ekonomik düzeyinin iyileştirilmesi maksadıyla inşa edilmektedir.

SORU 14. *2000 yılında çok sayıda uluslararası kuruluş ve bütün tarafların desteği ve dahil edilmesiyle hazırlanıp yayınlanan Dünya Barajlar Komisyonu (WCD) 'Barajlar ve Kalkınma: Karar vermek için yeni bir çerçeve' raporunun kabul edilmesi gündeminizde midir?*

CEVAP 14. Dünya Barajlar Komisyonu; dünyanın çeşitli bölgelerinden örnek projeler üzerinde durum belirleme çalışmaları yapılmış olup, Ülkemizde DSİ eşgüdümünde Aslantaş Barajı ile bu sürece dâhil olmuştur. Durum belirleme çalışmaları bittikten sonra Komisyonun yetkili grubunca raporlama çalışmasına geçilmiş rapor üzerinde çok yoğun eleştiri alınmıştır. Takibi hâlihazırda UNEP uhdesinde olan bu Rapor, Ülkemiz gibi suya dayalı gelişme projelerinin yoğun olduğu durumlarda sınırlayıcı bir çerçeve çizmektedir. Uluslar arası bağlayıcı bir yanı da bulunmaması sebebiyle raporun kabul edilmesi veya ret edilmesi gibi bir durum Ülkemiz açısından söz konusu değildir.

SORU 15. *Baraj ve Hidroelektrik Santrallere göre Sosyal ve ekolojik etkileri çok sınırlı olan, rüzgar ve enerji türleri toplum tarafından en çok kabul edilen enerji türleri olduğunu dikkate alırsak, son yıllarda bu iki alanda başvurulmuş projelerden kaçısı kabul edilmiştir? Bu projelerden kaçısı reddedilmiştir?*

CEVAP 15. Mart 2010 sonu itibarıyla; 825 adet rüzgâr enerjisine dayalı proje için lisans başvurusu yapılmış, bunlardan 92 adedine üretim lisansı verilmiştir.

